

Brugfiguren stad Gent

Netoverschrijdende samenwerking ter bevordering van de communicatie en samenwerking tussen school en (kwetsbare) ouders

Inleiding

Onderwijs is een belangrijke hefboom om kinderen meer kansen te bieden.

Onderzoek hamert er al langer op dat de achterstand van kinderen voor een deel kan begrepen worden als het niet aansluiten van de school- op de thuiscultuur. School en thuis moeten dan ook meer afstemming vinden om onderwijs als hefboom te laten functioneren.

Daarom startte de Pedagogische Begeleidingsdienst van de Stad Gent in 1997 het "Project Brugfiguren". Hierdoor kunnen basisscholen met een hoog percentage kinderen uit kansengroepen een medewerker (brugfiguur) aantrekken die mee instaat voor de verbetering van de relatie tussen de school en de gezinnen. De werking werd in 2012 versterkt met 5 medewerkers die zich specifiek richten op de populatie van Intra Europese migranten en begin 2015 startte eveneens een proefproject in het Secundair Onderwijs. Momenteel zijn er 38 brugfiguren werkzaam.

De culturele kloof tussen thuis en school

Een kind heeft optimale kansen als het zich kan ontwikkelen in een context waar school, gezin en buurt partners zijn in het creëren van een brede en uitdagende leer-en leefomgeving. Wanneer de school, het gezin en de buurt erg op elkaar betrokken zijn, zijn de ontwikkelingskansen van de kinderen optimaal.

Dit is echter niet altijd de situatie in grootsteden waar heel wat kinderen opgroeien in een kwetsbaar gezin, waarbij verschillende aspecten bijdragen tot de culturele kloof tussen thuis en de school.

Deze kinderen hebben vaak een minder goede gezondheid en de ouders missen een uitgesproken netwerk waarop ze beroep kunnen doen. Het culturele kapitaal van het thuismilieu verschilt met de schoolstandaard. Zo heb je bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de ouder dat de pedagogische en culturele competenties beïnvloed en de thuistaal die veelal gericht is op concrete situaties. Dit in contrast met de schooltaal, die abstracter en afgestemd is op de cognitieve ontwikkeling van de kinderen.

Ouders verwachten veel van de school, maar moeten soms hun verwachtingen bijstellen. En ook leerkrachten stellen hun verwachtingen bij, veelal nadat ze botsten met de thuiscultuur van hun leerlingen. Het vraagt veel energie om zich in te leven en de kloof te dichten en ook zij hebben op hun beurt te hoge verwachtingen naar die ouders waarvan de kinderen een inhaalbeweging moeten maken. De brugfiguur zal de leerkrachten en de school hierbij ondersteunen en bewaakt de communicatie met ouders waarbij gewerkt wordt rond de houding van de school naar kwetsbare gezinnen toe. Daarnaast zal de brugfiguur ook de ouders aanspreken op hun ouder zijn. Zij zijn immers de eerste opvoeders en de ervaringsdeskundigen aangaande hun kind. De brugfiguur zal activiteiten organiseren met het oog op het versterken van ouder als opvoeder.

Onderzoekers hebben vastgesteld dat er een verband bestaat tussen de schoolbetrokkenheid en onderwijsondersteunend gedrag van de moeder en de schoolprestaties van haar kinderen. Men stelde ook vast dat wanneer de ouder de school vaak bezoekt, dit de school motiveert om te investeren in het kind. De brugfiguur zal meehelpen om plaats te maken voor ouders op school om zo de onderwijskansen te verhogen. Maar meer nog beschouwen ze ouders als partners van de school. Net door de ouders op die wijze aan te spreken wordt de cultuurkloof tussen thuis en school overbrugt.

De school kan in samenwerking met andere actoren in de buurt een aantal obstakels wegnemen. Kinderen leven in de wijk en kunnen ook hier veel leren.

Kortom, de brugfiguren zijn er voor het kind, de school, de ouders en de buurt.

Doelstellingen

Strategische doelstelling

De leerprestaties, de sociaal-emotionele ontwikkeling en het welbevinden van kwetsbare kinderen in overeenstemming brengen met zijn/haar persoonlijke capaciteiten en persoonlijkheid.

Operationele doelstelling

Het verkleinen van de kloof tussen ouders, school en buurt door de samenwerking tussen school, ouders en buurt zowel kwantitatief als kwalitatief te verbeteren.

De operationele doelstelling situeert zich dicht bij het uitgangspunt. De persoonlijke relatie tussen de klasleerkracht, het kind en de ouder(s) is hierbij doorslaggevend.

Deze operationele doelstelling werd concreet vertaald in een aantal subdoelen die gericht zijn op de goede samenwerking tussen de ouders, de school en de buurt:

1. Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van het contact en ontmoeting tussen de ouders en de leerkrachten.
2. Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de informatie-uitwisseling, communicatie en het overleg tussen ouders en leerkrachten.
3. Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de medewerking van ouders op pedagogisch-didactisch vlak.
4. Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de inspraak en adviesmogelijkheden van de ouders op de school.
5. Het versterken van ouders in hun rol als partner in het leer- en opvoedingsproces van hun kind(eren).
6. Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de samenwerking tussen de school en haar relevante partners binnen de buurt, vanuit de noden en behoeften van ouders en kinderen (brede school).

Door aan bovenstaande doelstellingen te werken, draagt de werking bij aan de optimalisatie van de gehele schoolloopbaan van de kinderen.

Praktisch

Alle scholen werken aan dezelfde doelstellingen, maar op maat van iedere school wordt jaarlijks, in overleg met het team, een actieplan opgesteld¹. In dit actieplan omschrijft iedere school welk doel wordt nagestreefd en welke acties worden opgezet. Daar wordt jaarlijks een werkingsverslag aan gekoppeld, waaruit de belangrijke effecten of aandachtspunten worden meegenomen naar het volgende actieplan. Concreet betekent dit dat iedere school een eigen traject volgt, een eigen actieplan heeft en dit zelf bijstuurt.

¹ Zie bijlage 1 en 2.

Uitgangspunten

De brugfiguur (BF)...

- is een gekende vertrouwenspersoon.
- heeft geen hiërarchische band met kind of ouder.
- kan tijd maken als het past voor de ouders.
- werkt individueel en op maat.
- werkt verbindend.
- werkt emancipatorisch: met de mensen en niet over de mensen.
- werkt meervoudig partijdig.
- werkt outreachend.

Naar ouders

Verhoogd vertrouwen:

- De BF is makkelijk bereikbaar (aanwezigheid BF op school/BF stapt zélf naar ouders).
- De BF is neutraal (geen hiërarchische positie t.o.v. het kind).
- De BF behoudt een open blik ten aanzien van ouders, ongeacht hun achtergrond.

Signaleren:

- De BF stimuleert de school om zaken aan te brengen, op te pakken (empowerment).
- De BF weet wat er leeft in de wijk en bij de gezinnen.
- De school kan het gezin snel aanspreken, zodat de BF een escalatie van problemen voorkomt.

Stijging aanwezigheid:

- Door ouders te informeren/motiveren komen meer ouders naar de school.
- Door aanklappend te zijn, verschillende kanalen te gebruiken, persoonlijk contact.

Iedereen wordt bereikt:

- Wie niet komt naar de school, gaat de school zélf aanspreken/bezoeken.

Ouders hebben meer zicht op de schoolwerking:

- Ouders komen meer over de vloer.
- De school geeft informatie op maat (duidelijk/visueel/participatief/persoonlijk).

Ten opzicht van het team

Visie in de kijker:

- De BF blijft de “pleiter” voor een duidelijk en door het hele team onderbouwde visie rond communicatie met ouders en rond het omgaan met kwetsbare gezinnen.
- Door eigen agendapunten op het team te brengen.

- Door het team uit te nodigen om standpunten in te nemen of stappenplannen te maken (bv rond te laat op school of rond kosten op school).
- Door de stem / het standpunt van de ouders te verdedigen op scholintern overleg.

Kansarmoede is bespreekbaar:

- Het team durft meer te bespreken, het onderwerp wordt uit de taboesfeer gehaald.
- De BF heeft open houding en bemiddelt bij geschillen tussen verschillende partijen.

Evaringswereld ouder kennen:

- De BF doet huisbezoeken en begeeft zich in de wijk.
- Als vertrouwensfiguur komt de BF veel te weten. Dit kan, mits toestemming van de ouder, op school vermeld worden.

Inspanningen ouders worden opgemerkt

- BF maakt de inspanning van de ouder zichtbaar naar de school toe (en visa versa).

Klare taal:

- Door de komst van de BF is er een toename van: het samenwerken met tolken, een duidelijkere briefwisseling, het gebruik visueel materiaal en mondelinge communicatie.

In de buurt

Meer netwerken, meer overleg:

- BF is voor de school vaak de link met buurt en kent alle organisaties.
- De BF heeft een goede kennis van de sociale kaart, deze kennis ondersteunt de zorgtaak van de school.
- DE BF zet deze netwerken in (samen met de school) bij zorgdossiers (brede zorg), maar ook bij andere thema's naast de zorg (versterken sociaal weefsel, vrije tijd, ..).

Betere afstemming:

- Elkaars werking beter kennen, maakt een goede afstemming mogelijk.
- Scholen werken méér samen, zeker onder impuls van de brede school.
- BFn ontmoeten elkaar netoverschrijdend, hebben gezamenlijke doelen.
- BFn zien opportuniteiten om samen aan de slag te gaan.

Brede school:

- BFn ontmoeten elkaar in brede schoolcontext.
- Brede school biedt mogelijkheden: breed leren.

Ingangspoort voor organisaties:

- Organisaties zien school als vindplaats voor de doelgroep en de school als instelling wordt bereikbaar.
- Organisaties doen expliciet beroep op de BF om doelgroep te bereiken, mensen toe te leiden naar hun werking.

Effecten

De effecten worden bekeken op ouder-, team- en buurtniveau. Op alle drie de niveaus wordt getoetst en kritisch gereflecteerd.

Concreet gebeurt dit onder andere aan de hand van de afname van de ouder- en leerkrachtentevredenheidsmeting (OTM)²³. Deze bevraging onderzoekt in welke mate ouders en leerkrachten tevreden zijn over de samenwerking tussen school en gezin⁴. Via de resultaten van deze meting kunnen de school en de brugfiguur hun acties aftoetsen aan de verwachtingen van ouders, een stand van zaken opmaken, vergelijken met vorige resultaten, hun werking aanpassen,...

Waar worden brugfiguren ingezet?

Brugfiguren worden netoverschrijdend ingezet in zowel het basis- als het secundair onderwijs. De toewijzing gebeurt door de leden van de stuurgroep⁵ op basis van verschillende indicatoren met als betrachting de ondersteuning te plaatsen waar de nood het hoogst is.

In de **basisscholen** gebeurt de toekenning aan de hand van het percentage indicatorleerlingen gekoppeld aan de thuistaal. Gezien de grotere omkadering in het buitengewoon onderwijs, werd geopteerd om enkel met scholen gewoon onderwijs te werken. Bij de toewijzingen van de BIEM werd een oproep gelanceerd naar alle basisscholen. Deze konden intekenen en wisten dat hoewel ze versterking kregen, ze eveneens de persoon opleidingsruimte moesten garanderen. De uiteindelijke match BIEM – school gebeurde in het stedelijke en katholieke net op basis van het percentage IEM-leerlingen. Hierdoor werd voor het eerst ook een brugfiguur in het **buitengewoon basisonderwijs** tewerkgesteld. In het **secundair onderwijs** werd gekozen voor 1ste graad B-stroom. Met als betrachting om zoveel mogelijk doelgroepopleerlingen te bereiken en ouders over het gehele traject te kunnen begeleiden. De toekenning gebeurde per net waarbinnen gekeken werd naar het GOK-percentage.

Deelnemende scholen tekenen per schooljaar een engagementsverklaring⁶ waarin hun engagement concreet wordt omschreven. De stad engageert zich door personeel in te zetten om de school te ondersteunen in haar communicatie en samenwerking met de ouders en de buurt.

Omdat de aanwezigheid van de brugfiguren van groot belang is, worden ze ingezet in een **halftijdse of voltijdse** functie. Dit gebeurt naargelang het aantal leerlingen op school. Wanneer de school 50 tot 149 leerlingen telt, gaat het over een 0,5 FTE, vanaf 150 leerlingen 1 FTE.

Het personeelsbestand van 2014-2015 ziet er als volgt uit:

Totaal FTE BF BaO	32
Totaal FTE BIEM Bao	4
Totaal FTE BF Sec Onderwijs	2
Coach Stedelijk Onderwijs	1,5
Coördinatie Katholiek Onderwijs	1

² Deze kwam tot stand in samenwerking met de Gentse LOP's.

³ Zie bijlage 3, 4 en 5.

⁴ In het schooljaar 2011-2012 werden 6966 beantwoorde vragenlijsten verwerkt.

⁵ In de stuurgroep zetelen het departementshoofd onderwijs, opvoeding en jeugd stad Gent, de directeur Vicariaat Onderwijs en de coördinatoren. Zij bepalen de grote lijnen en kijken waar er op ingezet zal worden.

⁶ Zie bijlage 6.

Coördinatie Stedelijk Onderwijs	0,5
Coördinatie BIEM	1
Totaal personeel FTE	42

(zie ook bijlage 8)

Personeel houdt ook loonkosten en werkingsmiddelen met zich mee. Voor Gent worden deze opgedeeld in 3 groepen:

1. Loonkosten en werkingsmiddelen brugfiguren van het stedelijke net 1.037.381 EURO (lonen) + 92.518 EURO (werkingsmiddelen) = 1.129.899 EURO
2. Loonkosten en werkingsmiddelen van het BIEM-brugfigurenproject ("Brugfiguren intra-Europese migratie") 243.784 EURO (lonen) + 21.309 EURO (werkingsmiddelen) = 265.093 EURO
3. Subsidie voor brugfiguren (loonkosten en werkingsmiddelen) naar andere schoolbesturen:
 - Subsidieovereenkomst met vzw Methodeschool De Buurt 24.000 EURO
 - Subsidieovereenkomst met vzw Vicariaat Onderwijs Bisdom Gent 725.000 EURO

De inkomsten zijn te situeren op het Vlaamse Stedenfonds, met de bijkomende subsidie van de Bernard Van Leer Stichting (180.000 EURO per jaar tot medio 2015) voor het brugfigurenproject "Intra-Europese migratie" (BIEM). Deze laatste vallen binnenkort weg en zullen door de Stad opgenomen worden.

De gehele werking werd opgenomen in de meerjarenplanning.

Expertise

De medewerkers worden op diverse platforms⁷, studiedagen en bezoeken gevraagd om de werking voor te stellen en zorgt voor een vertegenwoordiging in het LOP en verschillende andere lokale overlegstructuren⁸ om de stem van de doelgroep te vertegenwoordigen en signalen te geven en op te vangen.

Daarnaast kreeg de jarenlange opbouw van expertise een vertaling in materialen.

Dankzij de steun van het Postfonds voor Alfabetisering werden in 2012 verschillende werkkoffers aangemaakt, gericht naar ouders met kleuters (de stap naar de eerste klas, kleuters en taal en ontluikende gecijferdheid) of naar het team (film, logeerkoffer en verteltassen). Dit materiaal kan ontleend worden door de brugfiguren of scholen om rond deze thema's te werken, waarbij extra aandacht werd besteed aan beelden en interactief werken.

In samenwerking met Leerpunt en Digtaal@Gent werden 'digikriebels' en de 'digibox' aangemaakt met als doel de digitale kloof te dichten en ouders te betrekken bij het schoolgebeuren. Digikriebels is een reeks van 4 sessies voor ouders met kinderen in de bovenbouw van de kleuterschool waarin zij zelf educatieve sites ontdekken en ten slotte samen met hun kleuter aan de slag gaan. De Digibox bestaat uit een aantal koffers waarin de school samen met de kinderen en de ouders multimedia kan ontdekken. De school organiseert een doe-dag of toonmomenten waarbij ouders worden uitgenodigd om samen met hun kind deze materialen te ontdekken.

⁷ Onder andere de Gentse LOP's (zowel het dagelijks bestuur als de werkgroepen), werkgroep Huis van het Kind, stuurgroep De Katrol,...

⁸ Onder andere Beleidsgroep Onderwijs Gent (zowel de regiegroep als de werkgroepen), Permanente Overleg Comité Onderwijs, werkgroep Ouders Thuistaal, Overleg integratiedienst, ...

Meer en meer wordt er samengewerkt met andere partners (bijv. Hogescholen) om via tutoerenprojecten de kinderen en gezinnen te ondersteunen. Deze projecten kunnen op school of thuis plaatsvinden. De brugfiguren hebben heel wat expertise opgebouwd betreffende het opzetten van deze projecten en het begeleiden ervan als warm contact voor zowel de ouder als de tutor.

Tenslotte werd samen met het Hoger Instituut voor Arbeid (KUL) een beroepsprofiel ontwikkeld voor de brugfiguur, met het oog op het structureel inbedden van de functie binnen het zorgbeleid. De methodiek die het HIVA hiervoor hanteert maakt in ruime mate gebruik van de inzichten en de expertise die de brugfiguren zelf ontwikkelden⁹.

Organisatie en professionalisering

Om te komen tot een goede organisatie zijn er verschillende overlegorganen.

Ten eerste het coördinatieteam. Hier worden alle krijtlijnen op projectniveau in samenspraak uitgezet. Hiervoor zitten de coördinatoren en de coaches twee wekelijks samen.

Vervolgens het maandelijks brugteam met als doel een inhoudelijke afstemming, informatie-uitwisseling, competentieverhoging,... . Om praktische redenen worden deze brugteams per net georganiseerd, de thema's worden in overleg bepaald.

Ten derde de netoverstijgende brugteams. Deze vinden minimaal 2 keer per jaar plaats. Dit jaar wordt er gewerkt rond kleuterparticipatie (verzamelen en veralgemenen van good practices) en de overstap naar het secundair onderwijs (warme overdracht en het betrekken van de ouders).

Tenslotte het 6-maandelijks interstedelijk overleg met steden die eveneens een brugfigurenproject hebben. De werking van de andere steden is niet gelijklopend. In de andere steden, zoals Oostende, Sint-Niklaas, Lokeren en Kortrijk, werd gekozen om 1 brugfiguur meerdere scholen (soms 4 of 5) te laten bedienen en deze niet te verankeren aan 1 schoollocatie. Gent zet met andere woorden meer in op het opbouwen van een band met de school.

Om te komen tot professionalisering lopen er netoverstijgende supervisietrajecten onder leiding van externe deskundigen, krijgen individuele brugfiguren ondersteuning en coaching op maat en kunnen de brugfiguren vormingen en studiedagen volgen over thema's en onderwerpen die in het verlengde van hun werk liggen.

Actueel

Nieuwe ouders = nieuwe noden

Het hoge aantal verhuisbewegingen binnenin de stad en de jaarlijkse instapklas zorgen voor een continue instroom van nieuwe ouders met elk een specifieke achtergrond. Dit betekent dat de school permanent moet investeren in het contact leggen met en het opbouwen van een relatie met zijn ouders.

⁹ Zie bijlage 7.

Instroom van nieuwe EU burgers in Gent

Door de toename van Intra-Europese migranten krijgen scholen te maken met nieuwe uitdagingen. Deze ouders en kinderen kampen met problemen die ruimer zijn dan de schoolse context en complexer dan bij voorgaande migranten. In veel gevallen hebben de gezinnen te kampen met een taalprobleem, maar ook een precare verblijfssituatie, mensonwaardige levensomstandigheden en een achtergrond van discriminatie in het land van herkomst. Ook cultuurverschillen steken de kop op. Problemen binnen de gezinnen kunnen zich voordoen op meerdere domeinen zoals huisvesting, gezondheid, welzijn en tewerkstelling. Wanneer kinderen zich in dergelijke omstandigheden bevinden, verloopt hun schoolcarrière vaak zeer problematisch. Er is sprake van veelvuldige afwezigheden, gebrek aan stiptheid, ...

Dit gaf in 2012 aanleiding tot het project BIEM met als opzet de bestaande werking methodisch en organisatorisch te versterken in de werking met Intra-Europese migranten, waaronder vaak Roma. De brugfiguren zetten zich in voor de volledige Gentse bevolking, maar ondersteunen in een aantal specifieke aspecten in relatie tot Intra-Europese migranten. Het beleid blijft inclusief en gaat uit van het principe "Explicit but not exclusive targeting". De werking wordt hiermee zowel in de breedte als in de diepte uitgebreid.

Dankzij projectmiddelen van de Bernard van Leerstichting werden middelen gevonden voor 4 nieuwe brugfiguren. Zij onderschrijven dezelfde doelstellingen als het moederproject, maar daarbovenop hebben zij de specifieke doelstelling om (reguliere) brugfiguren te ondersteunen, specifiek ten aanzien van Intra-Europese migranten. Zij zoeken mee naar methodieken en expertise bij relevante partners om Intra-Europese migranten beter te bereiken en te betrekken.

Na afloop van het project (einde schooljaar 2014-2015), worden de BIEM-brugfiguren opgenomen in de reguliere werking en wordt hun expertise gedeeld. Momenteel wordt bekeken hoe de inkanteling zal gebeuren. Hierbij wordt rekening gehouden met de noden van de doelgroep enerzijds en de beperkingen van de realiteit anderzijds (niet alle Gentse scholen kunnen een brugfiguur krijgen). Belangrijk is dat de opgebouwde expertise rendeert, zowel naar de collega-brugfiguren toe als (inter)nationaal.

Proefproject in het secundair onderwijs

Een warme overdracht van het lager naar het middelbaar waarbij alle betrokkenen zich kunnen vinden in de schoolkeuze is een belangrijk gegeven dat kan leiden tot een optimaal schooltraject, met een diploma als eindresultaat. Een optimaal welbevinden, een verhoogde betrokkenheid en een goede opvang bij het verlaten van de veilige omgeving van de lagere school kan resulteren in minder schoolverloop en afwezigheden.

Om hier meer op in te zetten startten eind februari 2015 op 4 secundaire scholen van de 4 verschillende netten 4 halftijdse brugfiguren. De 4 scholen met het hoogste aantal GOK-leerlingen hadden, mits het indienen van een gemotiveerd aanvraagdossier, hierop recht.

De principes van het moederproject blijven aangehouden, zij het met enige aanpassingen. Het 'brugfigurenproject secundair' legt de focus op de eerste graad van het secundair onderwijs, meer bepaald na de overgang van lager naar middelbaar, onder meer omdat de invloed van ouders op dat moment nog vrij bepalend is.

De doelstellingen:

- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van het contact en ontmoeting tussen de ouders en de school.
- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de informatie-uitwisseling, de communicatie en het overleg tussen de ouders en de school.

- Het kwalitatief en kwantitatief verhogen van de inspraak, adviesmogelijkheden en medewerking van de ouders op school.
- Het versterken van ouders.
- Schoolteam versterken in communiceren en samenwerken met kwetsbare gezinnen.

Het team stelt een actieplan op en gaat uit van een inzet van minimaal drie jaar met de bedoeling acties uit te proberen, bij te sturen en te implementeren. Het gaat hier per definitie om een eindig project, maar een koppeling van drie volledige schooljaren aan een school beschouwen we als een minimum.

Verskil met andere functies

Schoolopbouwwerk

Het schoolopbouwwerk en het brugfigurenwerk leunen dicht tegen elkaar aan, maar hebben een fundamenteel verschillend uitgangspunt. De brugfiguur positioneert zich in de school, is deel van het schoolteam en partner van de ouder. De brugfiguur is meervoudig partijdig naar ouders en school toe en probeert beweging te brengen in alle actoren en zet daarmee de school mee op de kaart in de buurt. Een schoolopbouwwerker vertrekt vanuit een schoolexterne organisatie.

Zorgcoördinator

Een zorgcoördinator heeft een uitgebreid takenpakket waar de brugfiguur mooi kan op aansluiten. De zorgcoördinator heeft een ondersteunende, begeleidende en coördinerende functie met als doel het zorgbeleid van de school te optimaliseren op school-, leerkracht- en leerlingniveau. Daar waar de brugfiguur eerder preventief werkt en een werking t.a.v. alle ouders en de buurt uitbouwt.

Samenwerkingsverbanden

Op vlak van samenwerkingsverbanden bevinden er zich samenwerkingen op project- en brugfigurenniveau.

Op projectniveau zien we 2 grote luiken: Brede School en samenwerking met externe organisaties.

Brede School is een overkoepelende naam voor Brede Schoolprojecten die in enkele Gentse wijken¹⁰ lopen. De doelstelling van deze projecten is de ontwikkelingskansen voor alle kinderen bevorderen. Door netoverschrijdend samen te werken met lokale partners proberen scholen, jeugdwerk, bibliotheken, buurt- en welzijnsorganisaties, socio-culturele verenigingen,... een brede leer- en leefomgeving te creëren voor kinderen in de vrije tijd en op school. Deze samenwerking kan georganiseerd worden in projecten, in activiteiten en d.m.v. samenwerkingsafspraken. Daarbij wordt gestreefd naar onderlinge versterking, aanvulling en verrijking, maar met behoud van de eigenheid van de partners.

Brugfiguren spelen hierbij een faciliterende rol. Zij zijn de contactpersonen tussen de school, de kinderen, de ouders en de buurt. Het resultaat van de samenwerking is een pedagogische winst, een meerwaarde voor het vrijetijdsbeleid en kan een motor zijn tot wijkverbetering.

De concrete doelstellingen en acties worden geformuleerd op basis van signalen uit de wijk. Elke Brede School in Gent is anders omdat er wordt ingespeeld op de noden van de buurt en er gebruik gemaakt wordt van de lokale sterktes.

¹⁰ Sluizeken-Tolhuis-Ham, Brugse Poort, Sint-Amandsberg, Nieuw Gent, Bloemekenswijk, Ledeborg, Muide-Meulestede-Afrikalaan en Rabot-Blaisantvest.

‘Brede School Gent’ hanteert een gemeenschappelijk gedragen visie die steunt op drie pijlers:

1. De wisselwerking tussen thuis, school en buurt.
2. Sociale cohesie en wijkverbetering.
3. De brede ontwikkeling van het kind.

Ouderbetrokkenheid en het optimaal benutten van gebouwen hebben een belangrijke plaats in de werking.

De samenwerking met externe organisaties gaat over het doorgeven van informatie en overleg om tot goede samenwerking en toeleiding te komen. Dit gebeurt onder andere met de Tolk- en Vertaalservice Gent, de speelotheken, IN-Gent, initiatieven voor huistaakbegeleiding, Daarnaast worden er ook projecten opgezet, zoals Digikriebels, Rode Kruis, Leerpunt, Digipolis (of digitaal talent), Hogeschool Gent,

Op brugfigurenniveau situeren we het Brede School en ander wijkoverleg waar de brugfiguren belangrijke partners zijn. Zij vertegenwoordigen immers de school en vormen als het ware de brug tussen wijk (-initiatieven/organisaties/ontwikkelingen/...) en school en omgekeerd. De brugfiguren zijn de motor achter en partner in vele initiatieven en vertrekken hierbij steeds vanuit de noden van de kinderen én de gezinnen. Ze streven hier een brede zorg rond het gezin na, samen met relevante wijkpartners. Linken met welzijn en breed leren zijn een evidentie. Vanuit wijkoverleg spreken prioritaire partners uit de buurt de brugfiguren meer en meer aan als toegangspoort tot de school.

De coördinator is tevens de coördinator van de 8 brede schoolwerkingen van de stad Gent, wat zorgt voor een nauwe samenwerking tussen beide werkingen.

Brugfiguren zijn belangrijke toeleiders van kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen aan de brede school activiteiten.

De link met welzijn

Zoals eerder aangegeven in het kader van Intra-Europese Migranten, krijgen brugfiguren vaak te maken met een complexe thuiscontext die mogelijks het schoollopen belemmert. Wanneer ouders geen werk of inkomen hebben, geen stabiele huisvesting, geen goede gezondheid, geen verblijfspapieren, ... liggen de prioriteiten van deze gezinnen niet in eerste instantie bij onderwijs. Ouders en leerlingen spreken brugfiguren aan omdat zij een vertrouwenspersoon zijn. Brugfiguren investeren immers actief in het opbouwen van vertrouwen met de ouders, zodat zij op korte én lange termijn kunnen werken aan de randvoorwaarden voor een positieve schoolcarrière. Vanuit dit gegeven gaan brugfiguren aan de slag met brieven of vragen die bij de ouders terecht komen vanuit het OCMW, VDAB, woonwinkel, werkwinkel, schuldbemiddeling, centra voor algemeen welzijnswerk,

Omgekeerd doen ook meer en meer initiatieven uit het brede welzijnsveld een beroep op brugfiguren om een aantal zaken of initiatieven onder de aandacht te brengen van hun doelgroep. Het gaat hier dan voornamelijk over welzijnsactoren in de rand van welzijn (niet zozeer het OCMW en CAW) en de integratiedienst. Deze actoren bevragen de brugfiguren om hun aanbod bekend te maken en ouders eveneens actief toe te leiden.

Bij het overlopen van de actieplannen en het bevragen naar een procentuele tijdsbesteding naargelang de acties, blijkt dat de meeste brugfiguren 40% (sommige tot 60%) van hun werktijd besteden aan welzijnsgerelateerde vragen. Brugfiguren leggen op dit moment hun prioriteiten op het vlak van welzijn, om zo bij de gezinnen in kwestie de basisbehoeftes in te vullen. En zolang deze niet ingevuld worden én welzijn hier onvoldoende zijn rol opneemt, kunnen de kinderen van deze gezinnen niet komen tot onderwijs.

Aanbevelingen

De brugfiguren zijn niet meer weg te denken uit het Gentse onderwijslandschap. Ze zijn een stevige partner in scholen met een hoog percentage indicatorleerlingen op het vlak van o.a. communicatie en zorgbeleid en houden daarbij rekening met alle ouders, met de mogelijkheden in de wijk en met netwerken buiten de wijk. Ze slaan de brug tussen thuis en school en de respectievelijke verwachtingen. Ze zorgen voor een verhoogd vertrouwen van de ouders in de school en in die zin een hoger welbevinden van de kinderen.

Brugfiguren zijn uniek omdat ze vertrekken vanuit een school (en dus vertrouwd zijn met de eigenheid van de school, het beleid en de verwachtingen) en anderzijds de school openstellen voor externe organisaties en andere perspectieven binnenbrengen (zowel vanwege de ouders als vanwege niet-onderwijs partners).

De brugfiguren zijn flexibel in tijd en ruimte, en daardoor heel aanspreekbaar voor alle actoren in het veld. Het is hierbij wél van belang om minimaal een halftijdse functie te koppelen aan een school. Door de maximale aanwezigheid van een brugfiguur, wordt deze een echte vertrouwensfiguur, waar ouders in een sfeer van waardering en partnerschap bij terecht kunnen. Dan pas kan er sprake zijn van een veranderingsproces, zowel ten aanzien van de school als ten aanzien van de ouders.

Scholen die een brugfiguur willen, moeten bewust de focus 'ouderbetrokkenheid' centraal stellen. Het team moet zich bewust zijn van de positieve effecten van ouderbetrokkenheid, en hieraan willen werken. Directie en schoolteam nemen dus samen met de brugfiguur een duidelijk engagement. Ouderbetrokkenheid is een gedeelde zorg, waarbij de brugfiguur vaak als katalysator optreedt, maar nooit de leerkracht kan vervangen. 'De leerkracht doet er toe' is en blijft het motto van de school.

Anderzijds botsen leerkrachten vaak met de thuiscultuur van de leerlingen uit hun klas. Het vraagt van hen veel openheid, alertheid en energie om zich in te leven en de kloof te dichten.

De school moet er werk van maken om sociale uitsluiting aan te pakken en strategieën te ontwikkelen die gelijke kansen tot doel hebben.

Brugfiguren hebben nood aan expertise-uitbouw en spelen in op nieuwe maatschappelijke tendensen. Het is belangrijk om hen als groep te ondersteunen in hun specifieke taak en positie, structurele samenwerkingsverbanden aan te gaan en een vertegenwoordigingsfunctie te voorzien. Een coördinator op stadsniveau en een coach zijn in een grootstedelijke context een grote meerwaarde.

Conclusie:

- Brugfiguren verdienen een reguliere functie binnen onderwijs.
- Brugfiguren moeten minimaal halftijds op een school aanwezig zijn.
- Scholen moeten een 'gepersonaliseerde' engagementsverklaring aangaan.
- Brugfiguren dienen te kunnen terugvallen op een goede omkadering, die instaat voor het leren, uitwisseling en intervisie, en een signaalfunctie, vertegenwoordiging naar beleid en ruimere samenwerking op zich neemt.
- Welzijn en onderwijs kunnen elkaar ondersteunen en versterken in de werking van de brugfiguren. Hiervoor dient welzijn dan ook een rol op te nemen.

Een dag uit het leven van een brugfiguur

7u45'

schoelpoortcontact:

een ouder begroeten die je al een hele tijd niet meer gezien hebt

een ouder stopt je een brief van het Medisch Schooltoezicht in de hand die hij/zij niet begrijpt

samen met de ouder naar de directie gaan, omdat de ouder een klacht wil uiten

briefjes uitdelen en ouders aanspreken voor het komende oudercontact

ouders toeleiden naar het koffiemoment

8u10'

koffiemoment

ouders verwelkomen

signalen opvangen

informatie geven

gesprekken tussen ouders stimuleren

9u

individuele ouders helpen:

2 ouders schooltoelage invullen

een ouder helpen bij het digitaal invullen van de buitenschoolse opvang

ouder die gisteren een gesprek had met de klasleerkracht en de zorgcoördinator: luisteren, steunen, duiden

10u

speelplaats: babbel met de leerkracht en enkele leerlingen

lerarenlokaal: project brede school introduceren aan de collega's

10u30'

samen met een kleuterklas en 3 ouders naar de speltheek Voorleesmoment

11u30'

terugkoppeling directie 'crisisituatie'

telefonisch contact opnemen met ouders om ouder eraan te herinneren dat vandaag het revalidatiecentrum start

12u

lerarenlokaal: informeel contact met leerkrachten

13u

leespaleis:

vrijwilliger ontvangen en opstarten activiteit samen met een leerkracht deelnemen aan de activiteit

14u

buurtoverleg thema speelruimte in de wijk komt op tafel

15u30'

Schoolpoortcontact, babbel aan de poort met wachtende ouders en ouders motiveren om samen met de kinderen deel te nemen aan de activiteit van de brede school

16u

kort overleg met zorgcoördinator over de agenda van het volgende zorgoverleg.

16u30'

kinderen begeleiden naar het DKO dat doorgaat in een andere wijkschool

16u45'

huisbezoek bij een leerling van de eerste klas die langdurig afwezig is.

Bijlagen

Bijlage 1: Mandala actieplan 2014-2015

Bijlage 2: De Mozaïek actieplan 2014-2015

Bijlage 3: Oudertevredenheidsmeting lagere school 2011-2012

Bijlage 4: Oudertevredenheidsmeting leerkrachten 2011-2012

Bijlage 5: Oudertevredenheidsmeting eigen vragen

Bijlage 6: Engagementsverklaring brugfigurenproject

Bijlage 7: Beroepsprofiel brugfiguur in het basisonderwijs

Bijlage 8: Personeelsinzet